

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Trygderegler for leger

Mæland JG.

Veileder i trygdemedisin 2007–2008

132 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2007.

Pris NOK 225

ISBN 978-82-05-37738-7

Leger i klinisk praksis, særlig allmennleger, spesialister, rådgivende leger og studenter vil ha glede av denne veilederen. Den gir en fyldig innføring i legens rolle som sakkyndig sett i forhold til det

å være behandlende lege, et viktig og vanskelig rollespill for de fleste.

De viktigste lover og retningslinjer ved sykmelding, rehabilitering, yrkesrettet attføring og uførepensjon gjengis. I dette virvar av regler i stadig forandring kan nok de fleste av oss ha nytte av en veileder. Ikke minst i en tid da myndighetene ønsker funksjonsvurdering tatt i bruk som en viktig metode som supplement til diagnostisering. Veilederen gir oss råd så langt det er mulig etter dagens kunnskap.

Trygdens regler knyttet til medisinsk behandling, grunnstønad, hjelpestønad, tekniske hjelpemidler, attføringsstønad osv. blir fyldig omhandlet. Både dette kapitlet og det neste om yrkesskade/-sykdom er relativt detaljert. Men ikke desto mindre gir dette mulighet for å slå opp i boken når man er i tvil. Kapitlet om yrkesskade/-sykdom er såpass instruktivt at det nok vil være til nytte også for leger ansatt i trygdeetaten. Mange opplever at regelverket på dette området kan være vanskelig å forstå når man skal behandle slike saker.

Tabeller og illustrasjoner bidrar til at det juridiske budskapet blir lettere tilgjengelig. En betydelig del av boken er gjengivelse av lovparagrafer, rundskriv og retningslinjer fra Rikstrygdeverket, men utvalget er tilrettelagt for leger og studenter som har behov for et sted å slå opp når de er usikre på regelverket. Et fyldig stikkordsregister hjelper leseren å finne frem til de riktige avsnittene.

Målgruppen er medisinstudenter og praktiserende leger. Som veileder og oppslagsbok i trygdemedisin vil den være kjærkommen

for de fleste. Den er et viktig supplement til andre lærebøker i samfunnsmedisin og sosialmedisin.

Gunnar Tellnes

Seksjon for arbeids- og trygdemedisin og medisinsk historie
Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin
Universitetet i Oslo

Uferdig, men lovende om akuttpsykiatri

Berg JE.

Akuttpsykiatri

For leger og sykepleiere. 286 s, tab, ill.

Stavanger: Hertervig forlag, 2007. Pris NOK 299

ISBN 978-82-92023-95-2

John E. Berg har skrevet boken i samarbeid med Per Håkon Eikeseth, Einar Johnsen og Asbjørn Restan. De er alle psykiatere som har samarbeidet i flere år ved Lovisenberg Diakonale Sykehus. Det er meget for- tjenstfullt at de har

gitt seg i kast med den store oppgaven det er å skrive en oppdatert bok om akuttpsykiatri. Den er beregnet på leger og sykepleiere, men en slik bok bør også være relevant for medarbeidere fra andre profesjoner som jobber i akuttpsykiatrien. Langt på vei har Berg, som antas å være initiativtaker, lyktes, men forfattere og forlag hadde stått seg på en grundig gjennomgang av en uavhengig fagkonsulent. Boken fremstår nå etter mitt syn som uferdig.

Den kan beskrives som en minilærebok med utgangspunkt i stoff som er spesielt tilpasset akuttpsykiatrien, så som innleggelsesprosedyrer, mottak av pasienter, håndtering av aggresjon og uro, selvskading, viktige tilstander som akutte psykoser, manier, rusmisbruk, alvorlig depresjon, personlighetsforstyrrelser, spiseforstyrrelser, det omfattende lovverket, bruk av tvang, psykometriske tester og en del generelle råd. Teksten illustreres med korte kliniske kasuistikker. Enkelte ganger spørres leseren om løsninger der det ikke foreligger fasitsvar, noe som

skjerper omtanken og tydeliggjør de mange dilemmaer som oppstår i akuttpsykiatrien.

Det som skjemmer er mange upresise beskrivelser, f.eks. om delirium og om motilitetsforstyrrelser. Betegnelser som «deliriose forvirringstilstander» og «en schizofren utvikling» er uheldig. Depersonalisasjon og derealisasjon blandes sammen, og det henvises til «vanlige inntakstblodprøver» uten å angi hva det er. Å minne om den gamle psykisk helsevernloven med alle dens paragrafer er unødvendig. Stilen er mange steder muntlig, skematisk og preget av uheldig sjargong (som f.eks. «det maniforme gjennombrudd»). Bruken av litteraturreferanser er inkonsekvent og virker tilfeldig. Likeledes er valget av de psykometriske testene neppe tilpasset akuttpsykiatrien spesielt. Det mangler f.eks. et screeninginstrument for vurdering av voldsrisiko.

Forfatterne gir til kjenne en del helsepolitiske synspunkter, og mange av dem er fornuftige. De fleste i målgruppen vil kunne finne relevant stoff som virker klargjørende, og boken kan derfor anbefales. Men det bør komme en revidert og bedre gjennomarbeidet utgave på dette viktige feltet.

Stein Opjordsmoen

Institutt for psykiatri
Universitetet i Oslo

Noe nytt om kognitiv terapi?

Stiles TC, red.

Lidelsesspesifikk kognitiv terapi

187 s, tab, ill. Trondheim: Tapir akademisk,

2007. Pris NOK 295

ISBN 978-82-519-2145-9

Denne boken inneholder nyttig kunnskap om behandling av tilstander ikke bare innenfor, men også i «utkantene» av det tradisjonelle psykiatriske spekter. Den er dedikert professor Gunnar K. Gøtestam, en banebryter i arbeidet

med å bringe nyere eksponerende behandlingsformer inn i norsk psykiatri så vel klinisk som forskningsmessig.

Kognitiv terapi er dokumentert gjennom

mange år i litteraturen ved de vanligste psykiske lidelser som angst, depresjon og tvangslidelser. Kapitlene omtaler delvis det samme, men utvider spekteret ved også å beskrive behandlingen av schizofreni, bipolare tilstander, rusmiddelmisbruk og ustabil personlighetsforstyrrelse. For pasienter med ustabil personlighetsforstyrrelse anfører forfatterne at ordinær kognitiv atferdsterapi har vist seg å ha begrenset effekt. De siste årene har imidlertid dialektisk atferdsterapi og skjemafokusert terapi bidratt med viktige behandlingsmessig tilfang for denne pasientkategorien. Behandling av schizofreni med kognitiv atferdsterapi vil for mange fortsatt fortone seg som tvilsomt, og forfatterne er relativt nøkterne i sin behandlingsoptimisme. Mer forskning på større utvalg enn det som er referert i denne boken og en høy grad av individualisering i forhold til den enkelte pasient, vil være påkrevd. Avgjørende for behandling av alle de nevnte spesielle tilstander er, som ved psykologiske behandlingsmetoder generelt, at motivasjon og en viss evne til metarefleksjon er til stede. Dette kunne gjerne vært poengtert tydeligere.

Det som gjør denne boken interessant er særlig kapitlene om behandling av hypokondri og smertetilstander samt sluttkapitlet om metakognitiv terapi. Smertetilstander kan sies å grense opp mot en av nåtidens «epidemier», myalgisk encefalopati (ME) – på norsk kronisk tretthets/utmattelsessyndrom, en invaliderende og «mystisk» lidelse som for tiden debatteres mer i mediene enn i faglige fora. I kapitlet om smertetilstander gjennomgås forskning omkring så vel nevrofysiologiske som psykologiske virkningsmekanismer på en omfattende og instruktiv måte. Dette burde være obligatorisk lesing for alle som hevder at den slags tilstander, myalgisk encefalopati inkludert, kun dreier seg om somatiske fenomener. Mental trening for å styrke «metakognitiv modus» (refleksjon) fremfor «objektmodus» (egen sannhet), som omtales i det siste kapitlet, kan åpenbart styre fysiologiske prosesser i langt større grad enn det mange fortsatt vil akseptere. Selv om mental trening ikke er forbeholdt kognitiv atferdsterapi, har det innenfor denne retningen gjennom lengre tid vært satt i system og gjort til gjenstand for forskning mer enn innenfor andre terapiretninger.

Dette festskrift, som også tar mål av seg til å være en lærebok, er lettlest og pedagogisk tilrettelagt med tabeller og figurer. Det har tiltalende layout og er passe stramt redigert. Fagpersoner vil utvilsomt ha nytte av å oppdatere seg på dette feltet, og boken kan derfor anbefales som en del av den etter hvert rikholdige litteratur som finnes om kognitiv atferdsterapi.

Tore Gude
Modum Bad
Vikersund

Trusler og vold – en del av hverdagen?

Lundälv J.

Harmoni och säkra möten

151 s, tab, ill. Gävle: Meyers, 2007. Pris SEK 198
ISBN 91-7111-140-9

Vold og trusler rettet mot personell i helse- og sosialtjenestene har et betydelig omfang. Data fra den norske legekårsundersøkelsen viser at hver fjerde lege en eller flere ganger har opplevd voldshandlinger fra pasienter

eller annen besøkende. Omkring halvparten av legene var en eller annen gang blitt utsatt for trusler om vold.

En nylig utgitt svensk bok som omhandler møtet mellom yrkesutøvere og truende eller voldelige klienter og pasienter, er derfor av betydelig interesse. Målgruppen er alle som arbeider med mennesker i utsatte livssituasjoner innen helse-, omsorgs- og sosialtjenester. Eksempelene er i hovedsak hentet fra sosialtjenestene.

Forfatteren Jörgen Lundälv er dosent i trafikkmedisin ved Umeå universitet samt universitetslektor i sosialt arbeid ved Göteborgs universitet. I begynnelsen av 1990-årene arbeidet han som journalist, og han beskriver hvordan interessen for dette temaet oppsto i etterkant av egne erfaringer med trusler i forbindelse med dette arbeidet. Mange av eksemplene er for øvrig hentet fra presseoppslag om voldsepisoder.

I boken omtales trusler og vold som en del av normalsituasjonen for personell i helse- og sosialtjenestene. Den beskriver forebyggende tiltak og mestringsstrategier i forhold til situasjoner hvor trusler og vold kan oppstå. Forfatteren legger stor vekt på det profesjonelle ansvaret for å skape trygghet for klienten, ved blant annet å unngå å opptre på en måte som kan oppleves krenkende eller nedverdiggende. Tittelen henspeiler nettopp på dette profesjonelle ansvaret for å skape harmoni og trygghet for klientene i møtet med helse- og sosialvesenet.

Å legge så stor vekt på yrkesutøverens ferdigheter og kommunikasjonsevner som forebyggende tiltak kan imidlertid innebære en fare for å skape inntrykk av at når helse- og sosialarbeidere opplever volds- eller trusselsituasjoner, så er det yrkesutøverens, altså offerets, egen feil. En slik ansvarsplasing hos offeret for trusler eller vold er vanskelig, og jeg synes ikke at denne problemstillingen blir tilfredsstillende drøftet.

Boken er leseverdig og tankevekkende i kraft av sin beskrivelse av trusler og voldshandlinger som en forståelig respons på til-

siktede eller utilsiktede krenkelser, med like mye ansvar plassert hos offeret som hos voldsutøveren. Imidlertid sitter man ikke igjen med en følelse av å ha lært noe nytt om møte med truende eller voldelige pasienter.

Trond Egil Hansen

Nesttun Allmennpraksis
Nesttun

God innføringsbok i epidemiologi

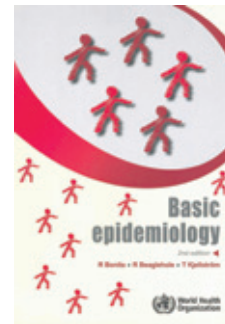
Bonita R, Beaglehole R, Kjellström T, red.

Basic epidemiology

2. utg. 213 s, tab, ill. Genève: WHO, 2006.

Pris CHF 18

ISBN 978-92-4-154707-9

Hva er det mest grunnleggende i epidemiologi som man må lære seg før alt annet? Denne boken skal gi et svar på det. Men hva består det mest grunnleggende i? Sammenlikner man oppdaterte og moderne introduk-

sjonsbøker i epidemiologi, vil man fort oppdage at det er en viss forskjell i hva de betoner som mest sentralt. Felles for dem alle er selvsagt klare tekniske definisjoner av begreper knyttet til risiko. Men teorier og bakgrunn for tilnærmingen kan variere. Faget rommer viktige motsetninger, slik som om årsaksbegrepet skal knyttes til befolkningsnivå eller individnivå. Er det først og fremst et metodefag eller er det et vitenskapelig fag bygd på teorier om årsaker til sykdom? Epidemiologifaget har mange innebygde motsetninger som ofte ikke kommer til overflaten, men som en fersk student vil ha nytte av å få et innblikk i.

Forfatterne klarer forbausende godt å balansere mye av dette. Men boken er temmelig tynn og klarer ikke å gi helt uttømmende definisjoner på en del sentrale temaer som for eksempel aldersstandardisering. Man kommer et godt stykke på vei, men ikke lenger. Kanskje er det greit slik? En frekk tanke kunne være å lage en liste over de viktigste temaene og problemstillingene og la leseren slå opp detaljer på Internett, for der finnes i rikt monn gratis ressurser av til dels høy kvalitet. Deler av denne boken er sågar tilgjengelig gratis på Googles bokdatabase, dog uten avsnittene med formler.

Antakeligvis er boken blant de aller beste innen nybegynnersjangeren fordi viktige begreper og tematiske områder blir såpass ukomplisert fremstilt uten å bli for overfla-